

Veel interesse voor International Association on Sustainable Agroparks

Agroparken zijn de focus van een nieuw internationaal netwerk van kennisinstellingen, bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties, dat TransForum en het InnovatieNetwerk samen opzetten. De samenwerking tussen de netwerkpartijen en gezamenlijke kennisontwikkeling zijn in de visie van TransForum cruciaal om de innovatie van agroparken echt van de grond te laten komen. Daarom zet TransForum zich in voor de oprichting van de International Association on Sustainable Agroparks (IASA).

Agroparken kunnen volgens TransForum een belangrijke bijdrage leveren aan een meer duurzame ontwikkeling van de landbouw. Met name in zich snel ontwikkelende landen is er grote behoefte aan intensieve agrarische productie, waarbij op een zeer milieuvriendelijke wijze geproduceerd wordt en tegen hoge kwaliteitseisen, zoals voedselveiligheid, ecologische inpassing en diervriendelijkheid. In het project Greenport Shanghai Agropark is een innovatief ontwerp gemaakt, gebaseerd op deze uitgangspunten. Het project laat zien dat agroparken daadwerkelijk een bijdrage kunnen leveren aan duurzame ontwikkeling. Het Greenport Shanghai Agropark zal in 2010 operationeel zijn. Nederlandse bedrijven en kennisinstelling tonen daar hun waarde én innovatieve voorsprong op de internationale markt voor duurzame ontwikkeling.

Het opzetten van een internationaal netwerk rond agroparken is geen simpele klus.

Agroparken over de hele wereld. (Bron: Alterra)

Bestaande netwerken die raken aan dit onderwerp, zoals de International Society for Industrial Ecology (ISIE), de International Food and Agribusiness Management Association (IAMA) en het World Agricultural Forum zijn alle geïnteresseerd in het onderwerp, maar onvoldoende geëquipeerd om ook de doelstelling van zo'n nieuw netwerk te realiseren. Sander Mager, programmamanager bij TransForum: *'Niemand zit te wachten op nog een praatclub. Het is echt van wezenlijk belang dat wetenschappers, ondernemers en maatschappelijke en politieke vertegenwoordigers samen deze innovatie écht verder brengen. Onze ervaringen in het project Greenport Shanghai laten zien dat dit kan én succesvol is. De IASA kan daadwerkelijke samenwerking en gezamenlijke kennisontwikkeling faciliteren.'*

Mager sprak de afgelopen maanden met de boards van onder andere de ISIE en de IAMA. Uit deze gesprekken en uit de reacties op presentaties op de ISIE-conferentie in Toronto blijkt het enthousiasme voor het concept én voor de IASA. *'De grootste uitdaging is om ondernemers te interesseren om echt te participeren. Vanuit de wetenschappelijke hoek is er enorm veel interesse. Ook de Amerikaanse groep achter het concept 'Vertical Farming' ondersteunt bijvoorbeeld ons initiatief. Maar voor de stap naar echte innovatie zijn ondernemers cruciaal.'* TransForum zal daarom een seminar over agroparken organiseren om de kansen van het agroparken-concept voor zowel ondernemers, onderzoekers, overheden en burgers/consumenten in beeld te brengen. Dit seminar is een volgende stap naar de oprichting van de International Association on Sustainable Agroparks. ✨

Henk van Latestijn is algemeen directeur van TransForum

Vroeger komt nooit meer terug

Een paar berichten uit het recente nieuws: de inflatie zal binnen niet al te lange tijd hoe dan ook omhoog gaan door agflatie, ofwel de verhoging van de inflatie door stijgende landbouwprijzen (De Financiële Telegraaf). "Ik verbaas me er werkelijk over dat zo weinig mensen zich zorgen maken. Producten als maïs, gerst, levend vee zijn in minder dan een jaar tijd tot bijna 60% duurder zijn geworden" (Het Financieel Dagblad).

Er is blijkbaar iets heel groots aan de hand in de landbouwsector, maar er worden niet veel zorgen geuit. In de meest recente Agricultural Outlook 2007-2016 van de OECD wordt de vinger op de zere plek gelegd. Doordat een aantal trends structureel aan het wijzigen zijn zullen de prijzen van landbouwproducten zoals we die tot nu toe hebben gezien zich niet kunnen handhaven. De voornaamste oorzaken zijn de vertraagde bevolkingsgroei, een voortdurende lage inflatie, een groeiende vraag naar biobrandstoffen en bovenal de overweldigende groei van nieuwe economieën als Rusland, Brazilië en India, maar vooral China.

Dat betekent een forse verandering van de omgeving waarin ook de Nederlandse landbouwsector zich zal moeten handhaven. En dat ook nog eens op een moment waarop van alle kanten wordt aangedrongen op de noodzaak om te innoveren om onze huidige top 10-positie te kunnen vasthouden. Alle reden dus om ons zorgen te maken over de toekomst van de Nederlandse agrosector. Tenminste, als je vindt dat overleven vooral betekend dat je er alles aan moet doen om niet te hoeven veranderen. Voor innovatieve

ondernemers vormen dit soort verschuivingen juist de aanleiding om de sprong te wagen waar ze al langer over liepen te peinzen. Zo werken we binnen TransForum samen met een aantal ondernemers die op zoek gaan naar een nieuwe schaalgrootte voor de melkveehouderij, die onder de nieuwe marktomstandigheden overeind kan blijven en ook nog eens tegemoet komt aan maatschappelijke wensen rond inpassing in het landschap en aandacht voor dierenwelzijn. Of met ondernemers die wel heil zien in het deelnemen aan de ontwikkeling van een Sustainable Agropark in China als onderdeel van een breder opgezette en zeer ambitieuze Eco-City. Daarmee kan Nederland laten zien dat wij inderdaad topsporters zijn als het gaat om landbouwbedrijvigheid ontwikkelen in een stedelijke omgeving.

Door je zo in te stellen op wijzigende omstandigheden en je sterke punten in die nieuwe omstandigheden inderdaad naar buiten te brengen, kun je laten zien dat wij als Nederlandse landbouwsector tot heel veel in staat zijn. We zullen er toch serieus rekening mee moeten houden dat Brazilië, Rusland, India en China in 2050 de wereldeconomie zullen domineren. De schaduw van die dominantie is nu al zichtbaar in de Eco-City ontwikkeling in China. Het is "s werelds eerste volledig duurzame en CO2 neutrale stad die een oppervlakte zo groot als Manhattan beslaat", schreef de International Herald Tribune. Als Nederland mee wil doen in de toekomst, dan doen we er goed aan die ontwikkelingen op de voet te volgen. Beter nog, dan moeten we geen kans voorbij laten gaan om daar aan mee te bouwen. ✨

In dit nummer:

De zomermaanden worden gekenmerkt door reizen, festivals en feestjes. Dat geldt ook voor TransForum. Maar aan leuke evenementen gaat ook veel werk vooraf. Lees daarover meer in:

✚ Het was lang en vermoeiend, maar o zo inspirerend en geslaagd: de expeditie TransForm2.

✚ TransForum gaat nu echt internationaal: een langdurige samenwerking met Michigan State University.

✚ Boer zoekt en vond Ruimte op het Midzomernachtfestival van 8 voor Ruimte.

✚ Minister Verburg reikte de eerste diploma's uit aan zorgboeren.

Colofon

Deze NieuwsForum is een uitgave van TransForum.

Bezoekadres

Louis Pasteurlaan 6
2719 EE Zoetermeer

Postadres

Postbus 80
2700 AA Zoetermeer

T 079 3470910

F 079 3470404

E info@transforum.nl

W www.transforum.nl

Redactie: Astrid van Kleef

Vormgeving: Creja ontwerpen, Leiderdorp

Druk: Drukkerij A-twee, Waddinxveen

Augustus 2007

Nieuws FORUM

TransForm2: DE EXPEDITIE

Dinsdagavond 5 juni, restaurant de Kas in Amsterdam: de start van TransForm2, de expeditie. 47 gasten schoven aan om te horen waar de reis heen zou gaan. TransForm2, de expeditie naar de praktijkprojecten van TransForum, om te leren van die projecten en nieuwe projectideeën te vinden, was gestart!

Henk van Latestijn deed de aftrap en presenteerde de routekaart van de Expeditie. Hij benadrukte dat samenwerking en een open uitwisseling van meningen en ideeën het kompas zouden bepalen. In een snelle knip-en-plak sessie werd vervolgens gedroomd over de wereld in 2050. Daarmee was de toon gezet voor een driedaagse van hard werken, maar ook van veel plezier en praten met elkaar. Wethouder Marijke Vos sprak over de relatie tussen stad en platteland, waarbij ze zei graag te willen samenwerken met TransForum.

Woensdag 6 juni: Op bezoek bij de praktijkprojecten

Woensdagochtend was het voor iedereen zeer vroeg dag: al om half 7 vertrokken de bussen op weg naar de praktijkprojecten. De bus 'Regionale samenwerking' reisde via de Noord-Oostpolder naar Friesland en terug via Waterland, om te kijken naar de projecten De Sjalon, Noord-Friese Wouden en Green Care. Onderweg werden projecten gepresenteerd en in scherpe groepsdiscussies geëvalueerd. Op de boerderij van Jappie Hooisma werd de groep gastvrij ontvangen. Jappie onderhoudt de elzensingels en pingo's (waterbekkens uit de ijstijd) op zijn land, waardoor het landschap een typerende aanblik biedt van ongemaaide akkerranden met een grote variëteit aan plantensoorten, hoogstaanders en stille meertjes met watervogels. Op de Afsluitdijk zagen we bloeiende zeekool, en rijdend door Noord-Holland vertelde Willem Brandenburg over nog veel meer zilte groenten. Bij Abcoude in Waterland werd de boerderij Anna Haen bezocht, waar streekproducten worden geproduceerd en verkocht aan horeca in Amsterdam. Projectleider Jaap Hoek Spaans vertelde enthousiast over Green Care,

Vervolg z.o.z.

dat dagopvang organiseert bij boeren in Noord-Holland.

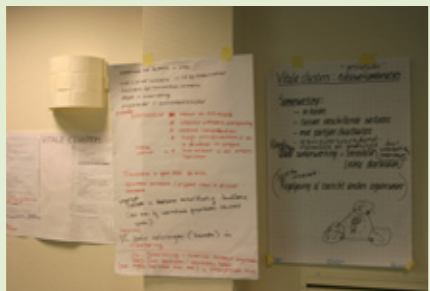
De groep 'Internationale agrifoodnetwerken' bezocht Bloemenvelding Aalsmeer, de Kennemer Visgroep in Spakenburg en schapenboerderij Kuiper in Amsterdam.

Onderweg werden maar liefst zeven projecten geëvalueerd. Na elke presentatie werd gediscussieerd over de belemmeringen, valkuilen, omgevingsfactoren en verbeteringskansen. Dit gaf de projectleiders veel aanknopingspunten voor het vervolg van hun project. In de loop van de dag ontstond het idee om een Community of Practice te vormen, om meer van elkaar te kunnen leren. De eerste bijeenkomst van de CoP heeft intussen al plaatsgevonden.

De bus 'Vitale clusters' spande qua afstand de kroon. Via het Westland, waar een semi-gesloten tomatenkas werd bezocht, reisde de groep naar Terneuzen, naar het Biopark Gent-Terneuzen in aanbouw. Hoewel er teleurstelling was dat er nog weinig te zien is van het biopark, was het een mooie rit door het fraaie Zeeuwse land. Ook niet-projectleiders zoals LNV'ers Paul Vetter en Hans Sprangers, en Drift-onderzoeker Henk Diepenmaat konden na deze reis een beter beeld vormen van de projecten. Dat was goede input voor de avondsessie,

waarin uitbreiding, verdieping of voortzetting van de projecten werd gezocht. Aan Biopark Terneuzen werd geadviseerd om burgers en tuinders meer te betrekken, en aan SynErgie om biogas te gebruiken om het rendement van de kassen te verhogen. Een leerzaam en positief-kritisch groepsgeprek, vond men.

Donderdag 7 juni: Op weg met nieuwe kennis

De ochtend werd besteed aan de innovatiestrategieën, op basis van de resultaten van de vorige dag. Daarbij werden Regionale ontwikkeling en Internationale agrifoodnetwerken flink gewijzigd!

Op weg naar Venlo deden we Bommel aan, waar we een inspirerend verhaal van Stef Huisman hoorden over zijn warmtewisselaars in de gesloten kas. Nijssen Granico,

een verwerker van overgeschoten of afgekeurde voedingsmiddelen tot diervoeder, was een eye-opener over de achterkant van onze consumptie. Menigeen beloofde geen voedsel meer weg te gooien!

Aangekomen in Venlo konden we even uitblazen, voordat er weer gepraat moest worden over de strategie. Maar wát een beloning: een diner en een goede presentatie onder de sterren!

Vrijdag 8 juni: Naar nieuwe projectideeën

Dat de inspiratie nog niet op was, bleek vrijdagochtend toen al wandelend nog veel ideeën boven kwamen. Een greep daaruit: een Rapid Response Force, die op specifieke vragen competenties organiseert uit het netwerk van TransForum, het mobiliseren van agro-projectontwikkelaars, en het koppelen van de vissector aan agroparken. Ook over de strategie van TransForum kwamen goede ideeën, zoals intervisie bij projecten en het benoemen van een boegbeeld of ambassadeur per project. Na de lunch werd afgesloten met een vertoning van de vele foto's die waren gemaakt.

Moe maar zéér tevreden ging iedereen naar huis. De resultaten van de expeditie zullen worden besproken met projectleiders, in de nieuw gevormde CoP en zullen terugkomen in nieuwe projecten. ✨

Boer zoekt Ruimte op Midzomernachtfestival

"Ruimte te koop!" riep veilingmeester Harm de Boer. Samen met boer Leo vroeg hij om een goede bestemming voor diens land, waarbij people en planet belangrijker waren dan profit.

Het publiek op het Midzomernachtfestival had wel wat ideeën: scholen, campings en natuur, liever dan aard-appelvelden. Spontaan werden coalities gesloten: "Naast die camping van jou kunnen mijn zilte gewassen wel"! Op de high-tech kaartentafel van Wageningen UR kregen de alternatieven vorm onder de handen van Jaap de Kroes.

Grote visie zoekt Ruimte was het motto van het Midzomernachtfestival, op 21 juni in Amsterdam. De samenwerkende organisaties van 8 voor Ruimte lieten er zien hoe zij Nederland duurzamer willen maken voor 2050. Een baaierd aan mogelijkheden voor de bezoekers: van een ritje in een tijdmachine tot een bezoek aan een meermin en een dansje in de bejaardendisco, het kon allemaal. Maar of het allemaal even duurzaam was?

TransForum deelde een stand met Ruimte voor Geoinformatie, waar presentaties over onze projecten Green Care, Regionale Voedselketens en Greenport Shanghai werden afgewisseld met de veilingen van het land van boer Leo. De presentatie van Ruimte voor Geoinformatie, over het gebruik van satellietinformatie door boeren, werd beeldend ondersteund door twee "Space cowboys". Kok Herman Helmich maakte heerlijke hapjes van

zeekraal, die werden uitgedeeld door twee boerinnen. De grote foto's van "agrarisch toerisme" en "varkensappartementen" waren aanleiding tot leuke gesprekjes over de bijdrage van de agrosector aan duurzame ontwikkeling. Kortom, er was veel te zien en te doen op het festival. Ruim 1000 bezoekers hadden er een leuke dag en hebben hopelijk wat ideeën opgedaan over hoe zij kunnen bijdragen aan een duurzamer Nederland. Of het kabinet zich iets gelegen zal laten liggen aan de aangeboden Urgenda of de gevoerde debatten, zullen we moeten afwachten. De Urgenda kan worden ondertekend op www.urgenda.org. ✨

Samenwerking met Michigan State University

Eind september zal TransForum een belangrijke stap zetten in het verbreiden van opgedane kennis over het samenwerken met KOMBI-partners. Er wordt een samenwerkingsovereenkomst getekend met Michigan State University.

Chris Peterson is hoogleraar Agricultural Economics aan de Michigan State University (VS) en bekleedt de Homer Nowlin leerstoel voor Consumer-Responsive Agriculture. Als lid van de International Advisory Board van TransForum heeft hij veel kennis verworven van de werkwijze van TransForum. Aan Michigan State University organiseert hij een driedaags seminar in september, waar de samenwerking met kennisinstututen, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties centraal staat. TransForum is uitgenodigd om workshops te geven en haar ervaringen te delen. Tijdens het seminar zal een Memorandum of Understanding worden getekend, een overeenkomst tot langdurige samenwerking tussen de Michigan State University en TransForum.

'Voor ons is dit een belangrijke stap' zegt Henk van Latesteijn. 'We brengen onze ervaringen en kennis naar een internationaal podium, waar we gaan laten zien hoe de Nederlandse aanpak werkt in de praktijk. De samenwerking met Michigan State zal daar belangrijke kennis aan toevoegen over de toepassing op een grotere schaal, en in een internationale context'. De samenwerking met Michigan State University zal 3 jaar duren. ✨

Projectnieuws

Schaalvergroting: van het aanvaardbare naar het maatschappelijk wenselijke

Melkveehouders gaan samenwerken om een beter dierenwelzijn en beter landschapsbeheer te bieden. Dat is nodig om de Nederlandse landbouw een goede toekomst te bieden. TransForum investeert € 390.000 in het project "Schaalsprong naar duurzame melkveehouderij" waarin melkveehouders samen grote bedrijven vormen. Dierenwelzijn, milieu en een positief bedrijfsresultaat gaan daarin duurzaam samen.

Een groter bedrijf is voor een melkveehouder een goede manier om te kunnen blijven concurreren. Maar daar kleven vaak negatieve effecten aan. Diergezondheid en het milieu kunnen in het gedrang komen, wanneer veel vee samen wordt gehuisvest. Er is veel geld en veel land nodig voor bedrijfsopvolging. Lelijke stallen, waarin de koeien permanent opstal staan, doen de rest voor

een negatief imago bij de burgers. Daarom is het nodig om nieuwe manieren te bedenken waardoor maatschappelijke acceptatie en verbetering van het inkomen van de boer mogelijk zijn. Denk daarbij aan nieuwe vormgeving van gebouwen, een diervriendelijker stalontwerp en nieuwe beweidingssystemen. Een grootschalig melkveebedrijf kan ook diensten leveren voor bijvoorbeeld onderwijs, onderzoek, zorg of recreatie. Het project bestaat uit drie experimenten in Nederland:

- In Groningen gaan melkveeouders samenwerken met akkerbouwbedrijven voor voervoorziening en mestafzet. Een studie uit het project 'Cowmunity' zal worden uitgewerkt, met varianten met en zonder beweiding
- In Zuidwest Friesland worden vijf bestaande melkveebedrijven samengevoegd

- In Gelderland worden ondernemers gezocht die samen 2000 hectare landschap gaan inrichten voor natuur, landbouw en water.

In elk experiment zal worden nagegaan welke schaalgrootte en intensiteit van productie noodzakelijk zijn om een levensvatbaar bedrijf te runnen. De resultaten van het project zijn nieuwe netwerken waarin leren van elkaar centraal staat. Voor het uitbouwen van internationale netwerken zal in 2008 een congres georganiseerd worden.

Deelnemers aan dit project zijn, naast TransForum, onder andere: melkveeouders, stallenbouwers, Noordelijke Ontwikkelings Maatschappij, Provincies Groningen en Gelderland, Stichting Courage en Wageningen UR. ✨

Eerste diploma's zorgboeren uitgereikt

Op 2 juli reikte minister Verburg bij Stichting Landzijde twaalf diploma's uit aan boeren in Noord-Holland. Zij hebben als eersten de opleiding 'Bedrijfsleider Agrarisch Zorgbedrijf', een tweejarige MBO opleiding aan het Groenhorst College in Dronten, met succes afgerond.

De boeren zijn daarmee 'zorgboer' geworden. Op zichzelf is dat niet nieuw. Vele tientallen boeren in Nederland bieden, naast hun boerenbedrijf, al jarenlang dagopvang aan mensen met een verstan-

delijke of lichamelijke beperking, een psychisch of verslavingsprobleem, of aan dak- en thuislozen. Wat wel nieuw is, is dat Stichting Landzijde, in samenwerking met het Groenhorst College, de boeren een opleiding biedt. In de opleiding wordt aandacht besteed aan ziektebeelden en hoe daarmee om te gaan, en aan de combinatie met het eigen boerenbedrijf. Met de kennis die de boeren in de opleiding opdoen, kunnen zij de cliënten beter begeleiden en inzetten in hun eigen bedrijf. Met de uitreiking van de eerste diploma's

is een belangrijke stap gezet naar de professionalisering van zorglandbouw.

In het project Green Care, waarvan Landzijde-directeur Jaap Hoek Spaans projectleider is, worden de boeren gemonitord en begeleid. Met dit project hoopt hij te bereiken dat zorglandbouw een eigen plek krijgt in de reguliere zorgketen. Daarmee wordt bijgedragen aan duurzaamheid voor het agrarisch bedrijf, en aan een landelijke erkenning van groen ondernemerschap. ✨

